

Kedves Zsuzsa!

Először is, Isten éltesen sokáig, boldog és egészséges születésnapot kívánok Neked!!!

Ez az innovatív „honlap” műfaj arra ad lehetőséget, hogy barátaid, tanítványaid, kollégáid valljanak a Hozzád fűződő emlékeikről, tudományos viszonyulásukról, egy kis szeletét megjelenítve közös életünknek – egészében egy puzzle-t avagy mozaikot alkotva, ami megmutatja Ferge Zsuzsa életének egy sajátos olvasatát, összefüggésrendszerét. Én is ehhez szeretnék hozzátenni – mert ezek a hol találkozó, hol külön futó történések nekem is életre szóló, meghatározó élmények!

Tulajdonképpen végigkísérted az életemet, hiszen amikor a Közgázra azért mentem, hogy szociológiát tanuljak – akkor még csak tárgyként, persze - Te már a klasszikusok közé tartoztál. A szociálpolitika magyar szakirodalma Veled kezdődött, de benne voltál minden jelentős vitában, legyen szó az iskoláról, egyenlőtlenségről, állami szerepvállalásról, szociális ellátásról stb..

Egy speciális vitára viszont különösen jól emlékszem. A mai napig büszke vagyok arra, hogy az egyetemi doktori disszertációmnak egyik bírálója Te voltál, a másik pedig Szelényi Iván, s a védésem, az egyik tézisem kapcsán egy nagyszerű vitát folytattatok!

Aztán az én életem már a hetvenes évek közepén komoly fordulatot vett – ezt akkor még nem is nagyon érzékeltem – s elindultam a kutató szociológus státuszából az alkalmazott szociológus irányába – félállású családgondozó lettem a III. kerületi Nevelési Tanácsadóban. Ez már a szociálpolitika világa, így nagyon sok ügyben együtt gondolkodtunk a jövőről a további években.

Két ügyben azonban nem értettünk teljesen egyet akkor – pont azokban, amikben aztán egy életre szólóan szövetséget kötöttünk később. Remélem, ezek említése csak emeli egy születésnap köszöntő hitelességét!

Az egyik a **szociális munka**, a másik pedig a **civil világ** megítélése volt. Mindkettő arra is példa, ami új, Weiler Katival folytatott beszélgetős könyved címe, vagyis hogy „nem cserélsz elveket”. S valóban, elveket nem cseréltél, de – én legalábbis úgy látom –, hogy álláspontot változtattál, mert úgy gondolhattad, hogy a fenti két esetben vallott nézeteid éppen a Neked oly’ fontos alapelvek megvalósulását akadályozták. Ha valóban jól értékelem a történeteket, azt én nagyon nagyra becsülöm!!

Nézzük az első példát. A 60-as évek végén jelentek meg a Nevelési Tanácsadók, s kicsit

később a családgondozók, elsők között Almásy Judit, Ohly Éva, Gondos Anna. Velük, s a Horányi Annabella, Hoffmann Gerti és Maróti Juci, Vekerdy Tamás fémjelezte „nevtanos” csapattal igyekeztünk kitalálni, hogy mit is jelent ez a szakma, amit akkor tanári diplomához kötöttek, mint tudjuk. Amikor megismertük Szalai Juli nem sokkal korábban, 1972-ben az Alkoholológiában megjelent cikkét, felismertük, hogy hiszen mi is ezt csináljuk - vagyis a családgondozás a nemzetközi világban egy más koncepciójú szakma, amit úgy hívnak, hogy **szociális munka**. Akkoriban azonban Te nem nagyon szeretted a szociális munkát, ahogyan érzékeltem. Az alapelvben nem volt vita közöttünk - cél az egyenlőbb társadalmi helyzet, a méltóbb élet elérése volt. Erre a szociális munka nem volt alkalmas, mondtad akkor, azonosulva a kor - egyébként arra a szociális munkára jogos - radikális és feminista szociális munka által megfogalmazott kritikájával, mi szerint a szociális munka csak az egyének felszíni sebeit képes gyógyítani - a szakirodalom szóhasználata szerint ez volt a „band aid social work”. Ez a fajta szociális munka legjobb esetben is csak egyéni mobilitást volt képes elérni, szemben a szociálpolitikával, ami - elvileg - csoportok mobilitását is elő tudta mozdítani. Ez utóbbiban természetesen mi is egyetértettünk, hiszen

források, egyenlőbb elosztás és jogok kellene a strukturális változások eléréséhez. Éppen ez volt azonban a célja a magát megreformáló, új, akkor alakuló **általános szociális munka koncepciónak**. Vagyis a szociális munkának és szociálpolitikának kéz a kézben kell munkálkodnia. Erre a koncepcióra alapozva tettünk javaslatot Talyigás Katalin a szociális munkásképzés bevezetésére a 80-as évek elejének TBZ kutatásának keretében. (Micsoda parádés az a névsor, akik az előkészítő kutatásban részt vettek, Somlai Péterrel, Molnár Évával, Pik Katalin és a többiekkel, akik beírták magukat a magyar szociális munkásképzés aranykönyvébe!)

S végül a kérdés másik oldalát is el tudta aztán fogadni – vagyis azt, hogy **nincsen az a strukturális változás, ami minden esetben automatikusan megoldaná az emberi élet ezerféle problémáját** – vagyis igenis szükség van az egyénnel - családokkal is foglalkozni, hogy a nekik adatott egyetlen életet a lehető legteljesebben élhessék meg, hogy legalább remény legyen arra, hogy vissza tudnak jönni igen mély emberi krízisekből is!

Hiszen később Te írtad olyan szépen, hogy a szociális munkás segít az embereknek **felállni és élni!**

S végül a humán ökológiai modell volt képes leginkább eloszlatni elméleti habozásodat azzal, hogy megfogalmazta: a szociális munkás a klienssel közösen definiált probléma szintjén avatkozik be - ha ez az **egyén** vagy **család** szintje, akkor ott, ha viszont az az **állam** szintje, akkor ott - s gyakran egyszerre!

Megható, amit írtál a beszélgetős könyvben a szociális munkás oktatási részben rólunk - itt én leírom a másik oldalt is, vagyis a magam oldalát. Felejthetetlen pillanata életemnek, amikor 1987 májusában levelet kaptam Tőled Melbourne-ben, s azt írtad, hogy siessek már haza, mert tanítani kell a szociális munka tárgyát a 0. szociálpolitikai évfolyamnak. Köszönöm, Zsuzsa, a bizalmat, azóta is itt vagyok, és tanítom, erőm szerint, alapozva arra, amit hazahoztam, és amit azután Sopronban közösen kidogoztunk! Bár az egyetemi világ sem konfliktus mentes, egészségben gyönyörű korszaka ez életünknek. Barátokká és sorstársakká lett kollégák és tanítványok egész sora került - és a mai napig kerül ki - ebből az alma máterből, amit Te alapítottál, s amihez büszkeség és jó érzés tartozni! A névsor itt is parádés, s csak példaként hadd ragadjak ki néhány nevet az itt végzettek hosszú sorából - Lévai Katitól Lakner Zoltánon át Temesváry Zsoltig.

Hasonló a **civil vs. állam** kérdéssel kapcsolatos fejlődéstörténet. Amikor 1982 májusában hivatalosan is beiktatták a (néhány működni hagyott egyházi szolgáltatáson kívül) évtizedek óta első nem állami szociális szolgáltatást, a LARES Humán Szolgáltató Kiszövetkezetet, aminek magam is alapító elnökhelyettese voltam, szintén nem voltál boldog, legalább is így éreztük. Úgy gondoltad, hogy a szociális ellátások biztosítása az állam feladata, és ha megjelennek a civilek / nonprofitok, ez gyengíti az állam szerepét, s mint ilyen jelenség, kritizálandó. Mi akkor még nem ismertük az „állam – piac kudarcelméleteket”, de gyakorlatból tudtuk, hogy sem kapacitása nincsen az államnak minden felmerülő kisebb – nagyobb szociális szükséglet kielégítésére, sem pedig szeme nincsen minden ilyen jellegű igény fel- és elismerésére – igénye pedig végképpen nincsen a nem-állami formák beengedésére, hiszen a minden téren meglévő állami monopólium legitimálta az egypártrendszeres hatalmi berendezkedést. Vagyis felvetettük a demokrácia-deficit igen kényes politikai kérdését is. Ez már egy nagyon bonyolult és nehéz ügy volt, hiszen ekkor már túl voltunk a Charta-s aláíráson, s a SZETA által felvetett szegénység- és civil kérdések kellős közepén jártunk. S aztán a 80-as évtized forrongó, útkereső évtizedében – legalábbis így

láttunk kívülről – ismét azt bizonyítottad, hogy egy elveit fel nem adó, de az azokat megvalósítani képes eszközökben és módszerekben igenis változni képes nagy tudós ember vagy! A 80-as évek második felében gondolhattad át a folyamatokat – és élére álltál a mindkét kérdésben változást, demokratizálást kereső szakembereknek. **„Civil hangja”** is lettél, és az is maradtál a mai napig a szegényeknek, leszakadtaknak, kiemelten a szegény gyerekeknek, és a velük dolgozó szociálpolitikusoknak, szociális munkásoknak, szociális szakembereknek!

Köszönet ezért a nagyon fontos **szövetségért**, egy olyan időszakban, amikor az elért eredmények és szabadságok jelentős visszavonását és visszarendeződését kell megélnünk. **Azonban – „lesz még egyszer Köztársaság” – s azt együtt fogjuk megünnepelni!**

Még egyszer – boldog születésnapot, tisztelettel és szeretettel!!!

Hegyesi Gábor

